

8. Дзюба І. Микола Хвильовий: «Азіятський ренесанс» і «Психологічна Європа» / І. Дзюба // Дзеркало тижня. – 2005. – № 40 (568) (15–21 жовт.).
9. Микитенко А. М. Діалогізм у полемічних творах (за памфлетом Миколи Хвильового «Дві сили») / А. М. Микитенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 607. – Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 262–265.
10. Микитенко А. М. Засоби публіцистичної виразності та дієвості (на матеріалах памфлетів і нарисів Миколи Хвильового) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. / Микитенко А. М., Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : [б. в.], 2005. – 16 с.
11. Хвильовий М. Твори : У 2 т. Т. 1 : [поезія, оповідання, новели, повісті] / [упоряд. М. Г. Жулинського, П. І. Майданченка ; передм. М. Г. Жулинського] / М. Хвильовий. – К. : Дніпро, 1990. – 650 с.
12. Хвильовий М. Твори : У 2 т. – Т. 2 : [повість, оповідання, незакінчені твори, нариси, памфлети, листи] ; [упоряд. М. Г. Жулинського, П. І. Майданченка] / М. Хвильовий. – К. : Дніпро, 1990. – 925 с.
13. Шевчук. В. О. Відродження і реформація в українській культурі XV–XVII століть / В. Шевчук // Філософська і соціологічна думка. – 1989. – № 4. – С. 73–86.

УДК 821.161.2-1.09

*Радько Антоніна
(м. Луцьк)*

**«ВИГРАВАЮТЬ ВЕСЕЛКОЮ» БАРВИ ПОЕЗІЇ
ОЛЕКСАНДРА РИСАКА
(ЗБІРКА «СЬОМА НОТА ПЕЧАЛІ»)**

У статті проаналізовано збірку О. Рисака «Сьома нота печалі», увагу звернено на колористику в його поезіях, що є доречним і вагомим елементом художньої системи, і, разом з іншими засобами вираження індивідуальної чуттєвості, створює цілісне враження від яскравої картини чи образу.

Ключові слова: поезії, колір, барва, символ, семантика, мистецтво.

Радько А. «Играют радугой» краски поэзии Александра Рысака (сборник «Седьмая нота печали»). Проанализирован сборник А. Рысака «Седьмая нота печали», внимание акцентировано на колористике в его поэзиях, которая является уместным и весомым элементом художественной системы, и, вместе с другими средствами выражения индивидуальной чувственности, создает целостное впечатление от яркой картины или образа.

Ключевые слова: поэзии, цвет, краска, символ, семантика, искусство.

Rad'ko Antonina. «They Play Like a Rainbow» Olexander Rysak's Colours of Poetry (Book «Seventh Note of Grief»). Having made the analysis we paid attention on colouring in his poetry "Seventh Note of Grief" which is a timely and important element of art system and, together with other means of expression of individual sensitivity creates entirely impression of image bright picture.

Key words: poems, color, symbol, semantics, arts.

Кожна людина наділена певним талантом, здібностями, темпераментом, своїм баченням світу, своїм Словом. Слово Олександра Рисака насамперед було літературно-критичним. Та його інтелект і багатий внутрішній світ прагнули широти і простору. Олександр Опанасович надзвичайно тонко відчував і сприймав дійсність, помічав найменші порухи природи, відтінки у настроях людей, у їх взаєминах і почуттях, у сірій буденності віднаходив моменти святковості.

Він, образно кажучи, був «інфікований хворобою» поезії. Тому і віршував. Мав свій неповторний стиль, умів Словом (у якому «найперше – Музика») зачарувати, зачепити найпотаємніші струни серця. В його поезії органічно поєдналися Слово, Музика, Живопис. Пам'ятаємо, що темою літературознавчих досліджень О. Рисака був синтез мистецтв у творчості Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської та інших класиків української літератури.

Кольористика в поезії О. Рисака є доречним і вагомим елементом художньої системи, що разом з іншими засобами вираження індивідуальної чуттєвості створює цілісне враження від яскравої картини чи образу.

Музика впливає на наш настрій словами, живопис, як стверджував І. Франко, «апелює тільки до зору і тільки посередньо, при помочі зорових вражень, розбуджує в нашій душі образи, які найзвичайніше являються в асоціації з даним зоровим враженням», «поезія апелює рівночасно до зору і до слуху... і може викликати такі образи в нашій душі, яких малярство ніяким чином викликати не може» [3, 104], поезія «дає можливість апелювати до всіх змислів» [3, 108]. О. Рисак майстерно грав словами, малюючи образи і картини свого світу.

Магія кольорів особливо сильна та цінна у пейзажній ліриці, де увага скеровується не стільки на сам предмет, скільки на його кольористичне вираження. Кольористика поезії не проста для аналізу,

але, придивившись до палітри, легше розуміємо настрій ліричного героя, а тому і настрій самого автора, еволюцію його життєвого і творчого шляху, особливості психології творчості. За допомогою барвопластики автор малює картини, які уточнюють перебіг настроїв. Зміна кольору свідчить про мінливі душевні стани, що переживає ліричний герой.

Розглянувши збірку О. Рисака «Сьома нота печалі», ми спробували визначити колір-фаворит, найчастіше вживаний у цих поезіях. Основу палітри фарб збірки складають живописні означення синій-жовтий-зелений-багрянний-чорний. Кожен колір є символом певного стану душі, розкриває емоційну суть зображуваного. Символіка кольору функціонує у певному контексті, часом втрачає своє первісне значення. Загалом у збірці використано 11 кольорів: синій, блакитний, зелений, жовтий, білосніжний, брунатний, багрянний, чорний, сірий, рожевий, оксамит. В окремих поезіях послуговується узагальненням «барви» («звучна тиша нарядилась в барви»). Маємо також такі цікаві кольори, як брунатний, оксамит.

Часто використовує кольорову характеристику як передачу світлотіні, виражену асоціативно, типу «спрагнений цвіт», «заквітчує сад зимою», «щойно цвіло, плодоносило», «брунаті світанкові роси», «зарошена блакить», «бриніло літо оксамитками», «променіло літо» та ін.

Домінуючим не лише в оформленні збірки, а й у поезіях є синій колір з його варіантом блакитний – це колір неба, що представляє висоту, глибину, безмежність: «синіють далі високості», «небесна синь» та ін. Голубий, блакитний колір, на думку деяких психологів, символізує інтенсивність мислення, високу моральність особистості. Автор перебуває у стані чистоти, духовного піднесення: «Стояв блакит над головою, Неначе ангельський покров» [2, 16]. У гаму голубого вплітається синій колір: «Небесна синь над головою – Така бездонна і велична» [2, 19].

Синій колір – це колір вічності, таємниці та глибокого спокою. Цей колір стимулює мислення. Відштовхуючись від малого, ліричний герой роздумує про велич. Так вибудовується ряд: синій, синь – блакить («бездонна і велична» [2, 19]), блакит («Стояв блакит над головою, Неначе янгельський покров» [2,16]), небо («небесна пісня» [2, 24]) – космос («Небесна синь над головою – Така бездонна і

велична. Є щось у звичному незвичне: / Людина й космос. Нас лиш двоє» [2, 19]). Та змінюється настрій, настає розлука і блакит чорніє: «з нашої розлуки почорнів блакит» [2, 3].

На синьо-блакитному полотні збірки О. Рисака подекуди зустрічається і червоний колір, але він завжди виражений опосередковано: «кольором вишні» [2, 12], «зарум'янилось вишнею» [2, 15], «в плямах крові» [2, 3].

Жовтий – це колір сонця і літа. Це колір сонця, що проливає благодатні промені у темряву, він оживляє і очищує. Але перенасичення цієї барви поселяє відчуття занепокоєння, тривогу. У збірці «Сьома нота печалі» вона вживається з негативним значенням, з сумом, печаллю про закінчення прекрасного:

*Гірко посміхнувся
жовтий лист,
зачепившись
за сльозу
травиці [2, 28];*

асоціюється зі стражданням, хворобою:

*І скотилась сльоза.
Сивий біль.
Жовтий трунок [2, 43].*

В українській традиції, як і в слов'янській, сіра, а особливо чорна барва є символами смерті, трауру, смутку, осінньої туги, тяжких життєвих випробувань. Натомість у поезіях О. Рисака чорний колір не асоціюється з темрявою, злом, смертю, а символізує очищення, певну гармонію не лише барв, а й душі («Стадо чорних котиків»):

*До дружини: «Дай мені, будь ласка,
чорного котика, нехай зніме
негативну енергетику».
– Відповідь: «О, тобі треба
ціле стадо котиків...» [2, 10].*

Семантика кольороназв виявила символізм поезики О. Рисака, відібрані на несвідомому рівні кольористичні епітети дають можливість розкрити найпотаємніші смисли, закладені поетом на несві-

домому рівні, на рівні натхнення. В поетовій естетиці вживаються і традиційні кольори, і такі, що рідше використовуються майстрами слова, але кожен випадок свідчить про уміння тонко відчувати світ і передавати це відчуття засобами художнього слова. Прослідковується й динаміка у вживанні кольору від найпростіших до різнобарв'я. Поетичне малювання словом у збірці «Сьома нота печалі» несе світло, радість, бажання жити, не зважаючи на вкраплення суму, розлуки.

Збірка є яскравим прикладом взаємопроникнення мистецтв, коли до співпраці залучені суміжні мистецтва, це відображення музично-малювального світосприйняття ліричного героя. Кожне слово – це музичний звук. Поезії наповнені музичними термінами, образами, термінами та асоціаціями. Завдяки такій «співдружності муз» автору вдалося збільшити емоційну силу образу.

Все у збірці виважено і гармонійно:

Слово

Синтез

“Сьома нота печалі”

“Сі”

Синій колір як домінуючий.

*Його «Поезія – то розпач безнадії,
То крик душі,
що прагла високості,
То те, що мав –
і мати вже не смієш,
Бо вмить його
поглинув
Час і Простір» [2, 36].*

Література

1. Рисак О. Мелодії і барви слова. Проблеми синтезу мистецтва в українській літературі кінця XIX – початку XX ст. / О. Рисак. – Луцьк : Надстир'я, 1996. – 98 с.
2. Рисак О. Сьома нота печалі : [поезії] / О. Рисак. – Луцьк : Вид-во «Волин. обл. друк.», 2003. – 52 с.
3. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібр. тв. : У 50 т. / І. Франко. – К. : Наук. думка, 1980. – Т. 31. – С. 45–119.